

Hungary in Context. Studies on Art and Architecture. Szerk. Tüskés Anna–Tóth Áron–Székely Miklós. CentrArt Egyesület, Bp., 2013. 296.

A már számos kiadvánnyal büszkélkedő CentrArt – Művészettörténészek Új Műhelye Egyesület első idegen nyelvű tanulmánygyűjteménye a Hungary in Context című kötet. Az írások gondozását, a tördelési munkákat, valamint a mutatók készítését – a kötet szerkesztésében kisebb szerepet vállaló Tóth Áron egyesületi titkár és Székely Miklós egyesületi elnök mellett – főként Tüskés Anna művészettörténész, az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa végezte, aki már több hasonló kötet nyomdai előkészítését vállalta.

A tizenhét írás jelentős része a történeti Magyarország művészetével foglalkozik, s már korábban valamilyen formában, elsősorban magyar nyelven közölt eredményeket tartalmaznak. A tanulmányok időben és művészeti ágak tekintetében is széles skálán mozognak: a 11. századtól a kortárs művészetig, a falfestésztől a plakátművészetten át egészen a filmművészetig számos témával találkozhatunk. Közülük néhány a 2009-ben, szintén Tüskés Anna szerkesztette Ars Perennis (Budapest, CentrArt) című kötetben már magyar nyelven napvilágott látott.

Így a kronológiai sorrendbe rendezett tanulmányok közül az elsőben – amely az Ars Perennisben megjelent munka fordítása – Mecsí Beatrix a visegrádi esperesi templomból előkerült festménytöredékeket tárgyalja. Talán szerencsésebb lett volna, ha a munka elején a nemzetközi olvasóközönség számára egy részletesebb tudománytörténeti bevezetés kapott volna helyet, amelyben a szerző kihangsúlyozta volna a töredékek jelentőségét, s még tovább gazdagította volna a képet a korábban már Jékely Zsombor által hiányolt (Jékely Zsombor, BUKSZ 2011 nyár, 188–189.) művészettörténeti feldolgozással.

Rostás Tibor tanulmányában a pozsegi ferences templom építéstörténetét vizsgálja, amelynek alapjául szolgáló doktori dolgozat idevágó részeit Schmidt Péter művészettörténész fordította német nyelvre, s eredményei magyarul az Építészet a középkori Dél-Magyarországon (szerk. Kollár Tibor, Budapest, 2010) című kötetben olvashatóak. A szerző több művészeti részlettel kapcsolatban Magyarországon kívüli párhuzamokat is hozott, ezzel nemzetközi kontextusban is elhelyezve a templomot és egyes részleteit .

Jékely Zsombor a Zsigmond kori magyarországi arisztokrácia patronációs tevékenységét a plébániatemplomok szentélyeinek kifestésén keresztül mutatja be, átdolgozva a korábban a Sigismundus Rex et Imperator katalógusban (Sigismundus rex et imperator. Művészet és kultúra Luxemburgi Zsigmond korában. 1387–1437, szerk. Takács Imre, Luxembourg–Budapest, 2006) megjelent A Zsigmond-kori magyar arisztokrácia művészeti reprezentációja című írását. A Hungary in Context című kötetben Bántornya, Csáktornya, Keszthely és Almakerék plébániatemplomainak freskói mellett Jékely az újonnan előkerült tornai (Turňa nad Bodvou, Szlovákia) falképeket is röviden megemlíti.

Veress Ferenc Alfredo Bellandi 2010-ben napvilágot látott, a szobrász Gregorio di Lorenzót tárgyaló kötetéhez fűzött kommentárt, a Mátyás király udvarában megforduló itáliai szobrászok történetének kontextusában. A hosszú történeti bevezetőt néhány itáliai mester működésének tárgyalása követi, amelyet Bellandi kötetének rövid ismertetése zár, kiemelve a szobrász a Magyar Királysághoz fűződő tevékenységét. Az írást szerencsésebb lett volna magyarul, Bellandi könyvének recenziójaként, máshol megjelentetni.

Szántó Iván az európai koraujkor idejére eső Szafavid-dinasztia (1501–1722) perzsa művészetével foglalkozik, szemezgetve a 2010-ben megjelent Safavid Art and Hungary: The Esterházy Appliqué in Context (Piliscsaba, Avicenna) című kötetéből.

A tanulmánygyűjtemény egyik legeredetibb, eddig közöletlen eredményeket tartalmazó tanulmánya Bara Júliáé, amelyben Károlyi Sándor 1744-es temetésének művészettörténeti vonatkozásait tárgyalja, a 2012-ben megvédett doktori dolgozatára támaszkodva. A Károlyi család története, kiegészítve a rövid kutatástörténeti bevezetővel, értékes keretet szolgáltat a nemzetközi olvasóközönség számára is, hogy összefüggéseiben láthassák a témát, amelyet talán csak egy részletesebb konklúzióval lehetett volna teljessé tenni.

Simon Katalin a 18. századra végére datálható szerencsi görögkatolikus templom ikonosztácionját magyarországi párhuzamokon keresztül elemzi. Szegedy-Maszák Zsuzsanna írása Barabás Miklós társadalmi

kapcsolataival foglalkozik pályája elején, s bemutatja milyen értékes ismeretségeket kötött az ifjú művész, amelyek későbbi művészetére, pályájának alakulására is hatással voltak.

Mészáros Ágnes az 1842-ben közös egyiptomi utazáson részt vett Forray Iván gróf és Joseph Heicke bécsi tájképfestő által készített útikönyv illusztrációkat gyűjtötte össze, amelyek Forray által készített vízfesték és rajz eredetijeit Heicke ültette át litográfiára.

Tüskés Anna Wilhelm von Bode – a korabeli berlini Kaiser-Friedrich-Museum első igazgatója – velencei műkereskedőkkel fenntartott üzleti kapcsolatairól ír. A 47 eddig közöletlen dokumentumot tartalmazó forráskiadást, amely főként Bode és hat velencei műkereskedő levélváltását tartalmazza, egy rövid tanulmány egészíti ki. A szerző reményei szerint a források megjelentetése csak első állomását jelenti annak a kutatásnak, amely Bode velencei antikváriusokkal tartott összeköttetéseit vizsgálja. A kötet másik műgyűjtéssel kapcsolatos írása Rózsavölgyi Andreáé, amelyben Delmár Emil műgyűjtőről és kollekciója szétaprózódásáról ír, átdolgozva a korábban szintén az Ars Perennis kötetben olvasható munkáját.

Kárai Petra Dóra francia nyelvű tanulmányában a magyar Vadak recepcióját kutatja Párizsban, [Guillaume Apollinaire](#) kritikáinak tükrében. Szintén a Szajna parti városba kalauzol Mészáros Flóra, aki Martyn Ferenc munkásságát a párizsi absztrakt művészet fényében ismerteti.

Torma Ágnes a mór művészet hatásait a 19. század végi magyarországi építészetben elemző munkája is az Ars Perennis kötetben megjelent, Schmahl Henrik három épületéről szóló írásának továbbgondolásából született.

Katona Anikó az első világháborús propaganda-plakátokról szól, nemzetközi összefüggésben elhelyezve. A tanulmány többek között a hadikölcsön-plakátok témáját is tárgyalja, amelyet korábban a szerző már egy magyarul megjelent tanulmányában kifejtett („Első világháborús hadikölcsönplakátok”, *Érték és Értelmezés*, 2010, 70–99).

Dénes Mirjam a japán művészet hatásáról ír a hazai színházi díszlet- és jelmeztervezésben a 20. század fordulóján. Végezetül Koruhely Nikoletta munkája zárja a kötetet, Billy Elliot munkásságára fókuszálva, amelyben a brit filmekben megjelenő társadalmi csoportok karakterizálását vizsgálja.

A tanulmányok egy része széles látókörű, jól strukturált tudománytörténeti bevezetőt, vagy nemzetközi kitekintést tartalmaz, amíg mások esetében az egyes részproblémák bemutatása mellett hiányzik a nemzetközi vagy legalább a regionális megközelítés. Sajnálatosan előfordulnak kisebb egyenetlenségek a közölt írások szakmai és nyelvi színvonalában is, ez utóbbi különösen az angolul írt tanulmányok esetében szembeötlő. Egy rövid előszó mindeképp szükséges lett volna egy ilyen kötet esetében, ahol a zömében angol nyelvű írások mellett, két német, két olasz és egy francia nyelvű munkát is találunk. Összegzőként elmondható, hogy üdvözlendő a CentrArt Egyesület azon törekvése, amellyel a nemzetközi szakmai közönséget szeretnék megismertetni a fiatal hazai művészettörténészek legújabb eredményeivel. Remélhetőleg a jelen kötetet több másik, hangsúlyosabban tematikus szerkesztésű kiadvány követ majd, amelyekbe kizárólag a nemzetközi kutatásokat is figyelembe vevő tanulmányok kerülnek majd be.